

Belterjes erdőgazdálkodás.

Írta: Szederjei-Ostadál Jenő.

(2., befejező közlemény.)

A kisebb erdők birtokosai és a fával foglalkozó kisüzemek megélhetési lehetőségei is sokat javulnának, ha több famegmunkáló gépet és több faraktárt állítanának céljaik szolgálatába!

Dolgozzák fel ők és adják el közvetlenül a fogyasztóknak a kisebb birtokos, úrbéres stb. erdők faanyagát! — Hogy milyen szép jövedelmet hoz ilyen kisebb üzem is, láttam a Zelenski gróf uradalmában, ahol egy kétpengés fűrész — a rövid céplési idény kivételével — egész éven át dolgozott. Ha nem futotta az uradalom saját erdejéből a fa, összevette a szomszédos erdőbirtokosok összes felhasználható rönköit. És jól járt a vevő, jól az eladó, mert egész éven át akkor szállította a fűrészre a fáját, amikor igája arra legjobban ráért. A kis üzem készített: deszkát, talpfát, szőlőkarót, dongát, megrendelésre kívánt méretű épületfát, mindenféle bognárfát stb. A gép hajtására a fűrészport, hulladékfát használta fel.

Az ilyen vállalkozás a hozzája tartozó faraktárral igen szép jövedelmet biztosít és *nagy nemzetgazdasági célt szolgál.* A fogyasztók közvetlen kiszolgálása mellett az egységár kialakulására is nagy hatást gyakorol. A munkások nagy számát állandóan foglalkoztatja a házi gyártással, szállítással, feldolgozással, a raktári kezelésnél stb., tehát szociális szempontból is jelentős az ilyen kis vállalkozás. Kevés kezdő tőkére van szüksége az üzem megindításához és megélhetésének a biztosításához. Az állam is sokat segíthet a Nemzeti Önállósítási Alap útján juttatott támogatással.

Sajnos, a fakereskedelem és faipar nemzeti, keresztény alapon való újjászervezése a kívánatosnál sokkal lassúbb ütemben tud csak előrehaladni; ennek az okaira nem akarok bővebben kitérni, a cenzura valószínűleg nem is engedné.

Pedig sohasem volt és ki tudja mikor lesz a mainál alkalmasabb idő az idegen fajú és érdekű üzemek zökkenés nélkül való átvételére!

Sok gyártmány készítését szinte teljesen újból kell megszervezni új források kutatásával; anyagihiány miatt egészen új irányba kell a termelést vezetni, a pótanyagok legcélszerűbb felhasználását megoldani stb.

Tehát nagyok a feladatok és megoldásuk komoly erőfeszítést kíván. Birtokostól és alkalmazottól egyaránt.

Örömmel látjuk, hogy ma már az ősi nevet viselő főrangú családok sarjai is munkába álltak. Vannak, akik megszerezték a nem könnyű erdőmérnök-képesítést az egyetemen, hogy birtokaikon minél eredményesebben gazdálkodhassanak.

Az állam is teljes dicséretet megérdemlő készséggel, emberfeletti munkával igyekszik minden korszerű, hasznos újítást megvalósítani belterjes gazdálkodásában az engedélyezett költségvetés szűk keretein belül, mert jól tudja, milyen jövedelmező, biztos befektetés az erdő.

Igen sok függ azonban az *igazgatás* helyes megoldásától; ehhez azonban állítólag csak a jogászok értenek. De ma már, hála Istennek, az erdőmérnöki karban is van jó egynéhány, igen képzett, jeles jogásznok, akik kitűnően ellátnak bennünket jogi tanácsukkal és erdészeti igazgatásunk vezetésére hivatottak.

A nagy uradalmakban sok évtizeden át kikristályosodott gyakorlat alapján az igazgatást — igen kevés kivétellel — rendszerint a birtok értékesebb, jövedelmezőbb művelési ágának a vezetője, tehát gazdasági szakember végzi. A jószágigazgató, kormányzó az esetek túlnyomó részében erdő- vagy gazdatiszt, míg a gazdasággal kapcsolatos jogi ügyeket az uradalmi ügyész, jogtanácsos intézi. Hogy pedig ez kétségtelenül a leghelyesebb mód, azt az *irányított gazdálkodás* sikere igazolja. A németek a közszükségletek hiánytalan kielégítésére törekcszenek és mert irányított gazdálkodásukban a szaktudást az egész vonalon érvényesítik, valóban bámulatos eredményeket értek el. Hazánkban pedig nem egy példáját látjuk annak, hogy a sok évi munkával, takarékoszággal megszerzett vagyon milyen gyorsan megy tönkre a gazdálkodásban járatlan, azt könyvből irányító nem-szakember kezén. Igen fontos tehát, hogy a nagybirtok vezetésével megbízott főtisztviselő megbecsülje a más szakmabeliek tudását, annak az érvényesülését biztosítsa és elősegítse. Ezzel tesz leginkább tanuságot arról, hogy valóban ért az igazgatóhoz is!

Fontosnak tartom azonban, hogy az egyetemünk a kereskedelmi ismeretek oktatásán felül különös súlyt fektessen az idegen — nyugati és kisebbségi — nyelvek alapos elsajátítására is. Erre nemcsak a *nemzetiségi vidékeken való szolgálat* miatt van igen nagy szükség, hanem azért is, mert a haladásnak, önképzésnek a *látókör tágítása*, a külföldi irodalom szemmeltartása egyik legfontosabb előfeltétele.

Az erdőmérnöki pálya igen sok, sőt sokféle ismeretet kíván meg a szakembereitől és egy nagyüzem fokozott mértékben teszi próbára a sikert folyton figyelő birtokos ellenőrzése alatt álló vezetőtiszttel. Ezt 47 évi saját működésemből és tisztársaim munkájából volt alkalmam megítélhetni. A szorosan vett erdészeti kérdéseken felül a következő feladatokkal is kellett foglalkoznunk: rét-öntözéssel, patakszabályozással, csatornázással, gazdasági vasutak, tiszti, gazdasági épületek, gépműhelyek építésével, mű- és fedőkő, barnaszén, festékföld, kvarc kitermelésével, továbbá jogi tudást megkövetelő közigazgatási, bírósági, telekkönyvi, parcellá-

zási, határmegállapítási és telepítési ügyek elintézésével és sok egyéb kérdéssel.

Az oláh megszállás után teljesen magamra maradtam a csonkamagyarországi 6.000 k. h. mezőgazdasági és 1.000 k. h. erdőgazdasági hitbizományi birtokon. A hitbizományt élvező birtokos és a jószágigazgató más államok fennhatósága alá került területeken laktak, hogy az ottani birtokok legalább egy részét megmenthessék, vagy részben felszámolhassák. Így magamnak kellett saját felelősségemre vezetni az uradalmat.

Az uradalomnál fennálló rendszer szerint minden kezelőtisztnek saját legjobb elgondolása szerint kellett gazdálkodnia felsőbb hatóságának ellenőrzése mellett — egymásközi és a központtal való leszámolási kötelezettséggel. Minden fiatal gazdasági gyakornok évenként egy-egy k. h. kísérleti földet kapott; ezen saját egyéni belátása szerint kellett gazdálkodnia. A helyzet nem volt könnyű, mert a birtokos és az idősebb tisztek állandó, erős bírálatot gyakoroltak. Az erdőtisztnek is kísérleteznie kellett a saját erdőhivatala területén. Így mindenkinek mindig teljesen jártasnak kellett lennie a gazdálkodás összes kérdéseiben és ki-maga könyvelhette el saját javára az elért sikert, vagy saját kárára a sikertelenséget, megbízatásának részben való, vagy teljes megvonásával. Az elért eredményt az erkölcsi siker mellett anyagiak is jutalmazták.

Egy nagyobb birtok — amint ezt a 100.000 k. holdas, több vármegyére kiterjedő birtokon 47 éven át közvetlenül láttam és közvetve tapasztaltam — csak úgy lehet jövedelmező, ha vezetése *egy kézben* van, minden idegen, zavaró beleszólástól mentesen. Még a némileg helytelenül, de biztosan irányított gazdálkodás sem olyan rossz, mint a túl-óvatos, ide-oda kapkodás, határozatlanság.

A bizalom nélküli gazdálkodás, ahol minden rozsdás szeg, rozoga deszka, stb. szigorú számadás tárgya és nyilvántartása egy tisztet vagy legalább egy altisztet leköt, igen drága, mert az ellenőrzött tárgy sokszor nem éri meg az ellenőrzés költségét. Ellenőrzés kell, de csak észszerű mértékben!

Láttam a nagy feladásoknál, hogy a cég havonta kiszálló 17—20 éves gyakornoka a munkavezető jelenlétében számolta le, fizette ki a több ezer K-t kitevő munkabéreket. Az anyag kiszállítása után sokszor 20—30 drb. rönköt talált személyzetünk egy-egy vízmosásban stb. A cég nem tartotta ezeket érdemesnek felkeresni, olyan nagyok voltak a távolságok s olyan drága volt az idő.

A szaktudással párosult gyakorlati ismeret csak ott érvényesülhet eredményesen, ahol megcsontosodott szokások, felsőbb-ségi előítéletek nem gátolják.

„Ha jó volt régen, jó az most is, nem kell mindig felforgató új eszmékkel jönni! Majd, ha Te ülsz az én helyembe, akkor pró-

báld ki az újításaidat.“ — Még ma is gyakran hallunk ilyen megjegyzéseket. Pedig kísérlet — és sokszor eredménytelen kísérlet — nélkül sohasem jutottunk volna előbbre.

Ha az alárendelt, de szintén teljes felelősséggel tartozó szakember munkája nem kapcsolódik bele tervszerűen a vezető elgondolásába, nem lehet eredményt elérni. Viszont, ha minden kis részletkérdésbe beleszól a birtokos vagy a főtiszt, úgy ez mindent eredményezhet, még elkedvetlenítést is, de sikert legkevésbé.

Az igazgatás iskolája a *gyakorlat* és ezért feltétlenül mellett alkalma nyílik egy munkakör önálló vezetésére. Tagadhatatlan, hogy van vezetésre hivatott és állandóan vezetésre szoruló szakember. Az utóbbi egyébként kitűnő munkaerő lehet, de vezetésre képtelen. *A helyes kiválasztás az eredményes irányítás alapja.*

*

Az erdőmérnöki karnak igen fontos érdeke fűződik ahhoz, hogy a nagyközönség széles rétegeivel az erdő közgazdasági jelentőségét minél jobban megismertesse, mert ebben a tekintetben nálunk még igen nagy tájékozatlanság tapasztalható. Kevesen tudják, mennyi felkészültséget, milyen nagy befektetést igényel a tartamos erdőgazdaság és milyen soká kell az erdőbirtokosnak várnia, amíg a befektetés gyümölcsöt hoz — legtöbbször nem is neki, hanem késő utódainak.

A jól kezelt erdő azonban nemcsak fontos nemzeti vagyontárgy és biztos jövedelmet nyújtó gazdaság, hanem az állandó munkaalkalmak nyújtásán keresztül igen komoly szociális érdekek fűződnek hozzá; ezt, azt hiszem, nem kell bővebben magyaráznom.

A magánerdőbirtok tehát megérdemli az állam legmesszebbmenő támogatását minden téren, mert a közszükségletek kielégítésében — különösen az egyre fokozódó mennyiségű és változatoságú fafogyasztás mellett — a magánerdők hozamára még inkább szükség van, mint valaha.

A birtokosoknak pedig hazafias kötelességük az erdőgazdálkodás tartamosságát és teljesítőképességét minden erejükkel — nemcsak anyagi, hanem erkölcsi téren is (szakképzett személyzet, feltárás, takarékos termelés stb.) — növelni. Igen megnyugtató, hogy a magyar erdőbirtokos osztály ezt az áldozatot — már az új erdőtörvény szorgalmazásával is — önként vállalta és a mai nehéz viszonyok között, az erdőmérnök-hiány ellenére is, minél belterjesebb gazdálkodásra törekszik.

*

Az erdőszettel kapcsolatban még egy kötelességet látok teljesítendőnek: a háziipar minél szélesebb körben való meghonosítását és elterjesztését tartom fontosnak. Ha a szegény ember akkor is kereshet egy kis pénzt, amikor a zord idő miatt nem dolgoz-

hat a szabadban, nemcsak igen sokat jelentő anyagi segítségben részesül, hanem erkölcsi szempontból is javul a helyzete. Nem ül tétlenül, nem unatkozik, tölt időtlen időket politizálás mellett a korcsmában. Sok célszerű házieszköz megjavítását, soknak újonnan való elkészítését megtanulja, megszereti, kezűgyességét és természetes ízlését kifejleszti, annak bizonyos irányt szab, stb. A házi foglalkozással igen szép mellékjövedelemhez jut. Fenyőtoboz, tapló feldolgozása, szőnyeg- és ruhashövés (a székelyeknél!), a tengeri-szár, sás, káka és sok másféle — ma csak hulladéknak számító — anyag feldolgozása mind-mind egy-egy vidéket különlegesen jellemző háziiparrá fejlődhetnek és nemzeti vagyonunkat óriási tételekkel gyarapítaná.

Egyik ismert német vezetőgyéniség mondta: „Minden ember munkájára szüksége van a kultúrának és mindenkinek a lehető legtöbbet kell önmagából embertársai számára nyújtania!“

Ez legyen vezérelve a magyar erdőgazdaság újjáépítésének is!

Intensive Forstwirtschaft. (Schluss.) Von J. Szederjei-Ostadál.

Verfasser, der 47 Jahre lang im Dienste eines grossen Privatbesitzers stand und nach dem ersten Weltkrieg Leiter der in Rumpfungarn verbliebenen Domäne wurde, versucht auf Grund eigener Erfahrungen alle Aufgaben anzuführen, deren Lösung seiner Ansicht nach wesentlich zur Kräftigung der ungarischen Forstwirtschaft und zur Hebung ihrer Leistungsfähigkeit beitragen würde.

Er fordert vor allem die vollständige administrative Trennung der Land- u. Forstwirtschaft, verlangt vom Besitzer und von der Vermögensleitung die entsprechende Würdigung besonderer Fachkenntnisse und weist mit Nachdruck darauf, dass ohne Vertrauen, Wirkungskreis und ständige Schulung keine richtige Auswahl für die Besetzung der führenden Posten getroffen werden kann.

Im Hochschulunterricht müsste grösseres Gewicht auf die kaufmännische Erziehung gelegt werden und in der Praxis wäre zwecks Hebung der Wirtschaftlichkeit besonders die Weiterverarbeitung des Rohholzes zu Halb- und Ganzprodukten nach Möglichkeit auszubauen, da dieser Weg auch vom sozialen Gesichtspunkt der entscheidendste ist.

Mit Rücksicht auf die Anforderungen der restlosen Bedarfsdeckung obliegt die Verpflichtung der allgemeinen Erzeugungs- und Verbrauchslenkung dem Staat, der also auch für die richtige Preisgestaltung und Unterstützung der Kleinbetriebe Sorge zu tragen hat.

Sylviculture intensive. (Fin.) Par. J. Szederjei-Ostadál.

L'Auteur énumère, selon sa propre expérience, les questions sylvicoles, techniques, commerciales, administratives et sociales dont la solution servirait à raffermir la situation de la sylviculture hongroise et à accroître son rendement.

Intensive Forestry. (Final part.) By J. Szederjei-Ostadál.

The author, drawing on his own experience, discusses the silvicultural, technical, commercial, administrative and social tasks, the performance of which would lead to a development of Hungarian forestry and an increase of its profitableness.